

Пояснення до завдань з УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ пробного тестування «ЗІГЗАГ» - 2012 (без тем 10 класу)

Частина 1

Українська мова

1. Слово *неділя* вжито неправильно у реченні *Одна неділя має сім днів* (відповідь Г). За контекстом у цьому реченні правильно було б ужити слово *тиждень*.
2. Усі слова спільнокореневі в рядку А **Учити, учитель, учень, учитися, навчити**.
3. Орфографічну помилку допущено в рядку Б **різдвяний**, бо апостроф ставиться в корені слова перед я, ю, є після б, п, в, м, ф, якщо перед ними немає іншого приголосного, крім р.
4. Неправильно утворено форму слова у варіанті Б. Потрібно **найвищий**.
5. Неправильно побудоване речення варіанта Б. Потрібно **Коли ми під'їжджали до міста, нас застала ніч**, бо дія, названа дієприслівником, є додатковою до основної, названої дієсловом-присудком, тому повинна виконуватись тим самим суб'єктом дії.
6. Спільний звук є в усіх словах рядка В Ві[х]оть, во[х]кий, ку[х]ня, [х]утір, фарту[х]. У варіантах А [т`]ільки, п[т]ашка, [т]ушканчик, [т`]юль, [т]ема; Б Дерев`ій, [в]есна, [в`]ітер, па[в]утина, ка[в]ун; Г [д]орога, [д]очці, [д]ріжджі, чере[д]а, [д`]ід звуки відрізняються за м'якістю.
7. У переносному значенні в тексті вжито слово у **царстві** (відповідь А).
8. Прийменником є виділене слово у рядку В порядкує **коло** бджіл.
9. Вставне слово є в **сьомому** реченні (відповідь Б) **Певне, щоб краще роїлися, не хворіли та веселіше носили нектар із близьких і далеких квіток**.
10. Пунктуаційну помилку допущено у **третьому** реченні (відповідь Г). *Трудитись — ото в них справжнє життя, і мед вони носять пудами*. Бо тире між підметом і присудком ставиться завжди перед словами *то, ото, це, значить, ось*.
11. Географічні назви, від яких можна утворити прикметники, що закінчуються на *-ський*, складають рядок Д сиваський, красноградський, волноваський. В інших варіантах відбувається чергування А празький, запорізький; Б криворізький; В петербурзький, збаразький; Г паризький, бузький, дрогобицький.
12. Закінчення *-у (-ю)* у формі родового відмінка однини має іменник **меду** (відповідь Б) — назва речовини.
13. Правильно утворені всі імена по батькові в рядку Б **Оксана Миколаївна, Зінаїда Георгіївна, Юлія Іллівна**. Повинно бути *Денис Ігорович* (відповідь А), *Павло Матвійович* (відповідь В), *Надія Віталіївна* (відповідь Г), *Світлана Юріївна* (відповідь Д).

14. Помилково вжито прийменник у словосполученні *говорити на гагаузькій мові* (відповідь **Б**). Повинно бути *говорити гагаузькою мовою*.
15. Розділові знаки повинні бути розставлені так: *Слова повинні бути покорні чуттям і помислам твоїм, і рими мусять бути вірні, як друзі в подвигу святім* (відповідь **В**). Після першої частини ССР і перед порівняльним зворотом.
16. Вставним словом ускладнено речення *Зустріти сажотруса, кажуть, на щастя* (відповідь **В**).
17. Складносурядне речення утвориться, якщо серед варіантів продовження речення обрати варіант **В** „Уночі прошуміла злива, **а** ранок видався ясний на диво”.
- А** лишивши повсюди калюжі-озерця. — дієприслівниковий зворот
Б дарма що вечір був тихий і місячний. — підрядна допustове
Г так що пограти в теніс ми не змогли. — підрядна причини
Д та перетворила траву на смарагдове диво. — продовження речення з однорідним присудком
18. Разом пишуться всі прислівники в рядку **Б** *нашвидку, донедавна, споконвіків*.
 Повинно бути **А** *взимку, досхочу, до речі*; **В** *до вподоби, напівдорозі, уночі*; **Г** *в цілому, удвічі, поправуруч*; **Д** *запанібрата, на жаль, зозла*.
19. Наголошений останній склад у всіх словах рядка **Д** *квартал, кілометр, помилкі, пізнання*. В інших варіантах не підходять слова *навчання* (відповідь **А**), *хто-небудь, завдання* (відповідь **Б**), *ху́тро, смужки, ко́лесо* (відповідь **В**), *на грядках* (відповідь **Г**).
20. Подвоєння літер відбувається в слові *віддзеркалювати* (відповідь **Д**), де *від-* — це префікс, а *-дзеркал-* — корінь, тому подвоєння відбувається при збігові однакових приголосних.
21. Лексична помилка була у словосполученні рядка **В**, треба *пов’язаний з умовами життя, зв’язаний рушником*.
22. Правильно утворено форму наказового способу дієслова *говорімо* (відповідь **В**).
23. Граматично правильна відповідь на запитання „Котра година?” *п’ять хвилин на сьому* (відповідь **В**). Повинно бути *рівно дев’ятнадцять* (варіант **А**), *п’ять хвилин на першу* (варіант **Б**), *п’ять хвилин по другій* (варіант **Г**), *за двадцять восьма* (варіант **Д**).
24. Зайве тлумачення *куховарити* (варіант **Б**). Утворюються такі пари: кривити душею (**1**) — лицемірити (**В**), до душі припадати (**2**) — подобатись (**А**), ні за цапову душу (**3**) — даремно (**Г**), пекти раків (**4**) — червоніти (**Д**).
25. **А** *Співати* — не ціпом махати. (підмет **1**)
Г *Поезія* — це завжди *неповторність*. (присудок **2**)
Б *Бажання творити* виникає якось несподівано. (означення **3**)
Д *Ішов кобзар до Києва та сів спочивати*. (обставина **4**)
В *Темна хмара озвалася громом*. (додаток — зайвий варіант)
26. Відповідність.
1 тире	А Мистецтво — посередині між людиною і Богом.
2 кома	В Черниш уже не бачив нічого, крім протилежного берега.

- 3 знак оклику
4 двокрапка
- Г Україно! Доки жити буду, доти відкриватиму тебе.
Д Ідея проста: за всіма правилами сучасної науки Київ.
Б „Ну, чого ж тебе понесло в поле?” — допитувалась мати. —
зайвий варіант (знак питання).
27. 1 означено-особове
2 неозначено-особове
3 безособове
4 називне
- Б Сади свій сад, плекай свої надії.
А Той монастир недавно збудували.
В І все на світі треба пережити.
Д Така тиха, така ласкава осінь.
Г Я вранці голос горлиці люблю. — **зайвий варіант**
(двоскладне речення).
28. (1)на — прийменник (Д)
(2)освітлюючи — дієприслівник (В)
(3)чорні — прикметник (А)
(4)заметені — дієприкметник (Б)
Г прислівник — **зайвий варіант**
29. За стильовими ознаками текст є **публіцистичним** (відповідь Б).
30. Груба лайка властива людині, **яка потрапляє в екстремальну ситуацію** (відповідь А).
31. Синонімом до слова *деградувати* є слово **занепадати** (відповідь А).
32. Світовій цивілізації, на думку автора, найбільше загрожує **втрата християнських цінностей** (відповідь А).
33. Людину, яка чинить аморально, але очікує від оточення морального ставлення до себе можна охарактеризувати як **егоїстичну** (відповідь В).
34. У рядках (4-6) автор використав **метафору** (відповідь А).
35. Якщо безстрашна людина має в душі Страх Божий, це свідчить про її **високу моральність** (відповідь Б).
36. Засобом міжфразового зв'язку 31 та 32 речень тексту (рядки 23-33) є **сполучник** (відповідь А).

Частина 2

Українська література

37. Рядки
*Нема в світі так нікому,
Як наймиту тому,
Що виробив свою силу
Сам не знає, кому.*
узяті з **соціально-побутової пісні** (відповідь А).
38. Слова І сказали старці: „Не добра данина, княже: ми добули її зброєю, гострим тільки з одного боку, — шаблями, а в цих зброю двосічне — мечі. Їм судилося брати данину і з нас і з інших земель”. І збулося все це. узяті з **уривку про напад хозарів („Повість минулих літ”)** (відповідь Г).

39. „Кажуть се незважаючи на слова Сіраха: „Веселість серця — життя для людини” — і не тямлять, що природжене діло є для неї найсолодша втіха” — вважає **Григорій Сковорода** (відповідь Б).
40. *На небі сонце — серед нив я. Більше нікого. Йду. Гладжу рукою соболину шерсть ячменів, шовк колосистої хвилі. Вітер набива мені вуха шматками згуків, покошланим шумом. Такий він гарячий, такий нетерплячий, що аж киплять від нього срібноволосі вівса.*
Це пейзаж із твору „**Intermezzo**” (відповідь Г).
41. Кульмінацією оповідання „Максим Гримач” є **самогубство Камрі** (відповідь Д).
42. У хуторі Хмарище відбуваються події твору „**Чорна рада**” (відповідь В).
43. До одного літературного роду (епос, лірика або драма) належать усі твору рядку Г „**Маруся**”, „**Земля**” — епос.
44. Твір „Хіба ревуть воли, як ясла повні?” написаний Панасом Мирним у співавторстві з **Іваном Біликом** (відповідь В).
45. Зі словами *Ні, любий, я тобі не дорікаю, а тільки смутно, що не можеш ти своїм життям до себе дорівнятись* звертається **Мавка до Лукаша** (відповідь В).
46. Літературну дискусію з гаслом *Геть від Москви! Даймо психологічну Європу!* започаткував **Микола Хвильовий** (відповідь Д).
47. У поемі „Гайдаки” Тараса Шевченка зображено події **Коліївщини** (відповідь А).
48. Репліка *Нарешті: чи виграв, чи програв, а грошики дай! Живи — не тужи! Все одно що лікар: чи вилічив, чи залічив, — плати!* належить **Трандалєву** (відповідь Б).
49. Історія короткої любові між революціонером і панною в ризикованій для життя ситуації — тема твору „**Момент**” (відповідь В).
50. До збірки „Зів’яле листя” належить вірш „**Чого являєшся мені у сні?**” (відповідь А).
51. Характеристику *от рожденія моего расположен к добрим ділам: но, за недосужністю по должности і за другими клопатами, доселі ні одного не зділал* дає собі літературний герой **Тетерваковський** (відповідь В).
52. Закоханою парою є літературні герої **Анна й Михайло** (відповідь Г).
53. Найбільше діалектизмів як художній засіб використано у творах „**Камінний хрест**”, „**Тіні забутих предків**” (відповідь А).
54. До жанру романсу належить твір „**Чари ночі**” (відповідь Г).
55. Блакитною панною у своєму творі Микола Вороний називає **весну** (відповідь Г).

56. Жодна література світу не має такого правдивого, дотепного, людяного, сонячного, хоч децю і захмареного тугою за кращим життям, твору про трудяще селянство за умов капіталізму...

Так сказав М. Рильський про твір „Кайдашева сім'я” (відповідь Д).

57. Утворюються такі пари:

1 „Тіні забутих предків”

Г По далеких горбах самотіли тихі
гуцульськи оседки, вишневі од
смерекового диму...

2 „Хіба ревуть воли, як ясла повні?”

Б Парубок ні з місця. Стоїть та
дивиться вслід їй ще дивнішими очима.

3 „Кайдашева сім'я”

А Кум порадив ... сказати синам, щоб
розкопали горб, бо у старого й так
багато справ.

4 „Камінний хрест”

В На тім горбі копали жінки пісок, і зівав
він ярами та перерами під небеса, як
страшний велетень.

Д Хмарище було окрите гаями, справді, наче
хмарами — **зайвий варіант** („Чорна рада”).

58. Утворюються такі пари:

1 Пантелеймон Куліш

Д Брюховецький

2 Марко Вовчок

В Катерина

3 Ольга Кобилянська

А Михайло

4 Іван Карпенко-Карий

Б Трандалєв

Г Мокій — **зайвий варіант** (Микола Куліш).

59. Утворюються такі пари:

1 „Сон (У всякого своя доля...)”

Д засудження самодержавства й
кріпосництва в Російській імперії

2 „Гайдмаки”

Г усвідомлення того, що здобття
незалежності — ідеал історичного
розвитку нації

3 „Кавказ”

В заклик до об'єднання зусиль народів
для боротьби проти російського царату

4 „Мені однаково...”

А висловлення патріотичного почуття
відповідальності за Батьківщину

Б критика української еліти, байдужої до свого
народу — **зайвий варіант** („І живим, і мертвим,
і ненародженим...”).

60. Утворюються такі пари:

1 Василь Стефаник

Д експресіонізм

2 Григорій Квітка-Основ'яненко

А сентименталізм

3 Панас Мирний

Г реалізм

4 Михайло Коцюбинський

Б імпресіонізм

В романтизм — **зайвий варіант** (напр.,
Пантелеймон Куліш).

Власне висловлювання (зразок тексту)

Життя кожної людини складається по-різному. Проте одні намагаються щось змінити у своєму житті, інші ж, навпаки, приймають усе таким, яким воно є, і не докладають жодних зусиль для змін. Чи варто коритися долі?

На мою думку, за жодних життєвих обставин людина не повинна коритися долі.

По-перше, незважаючи на те, що життя інколи здається суцільним морем непереборних перешкод і тотальним виром проблем, людина все ж може звернутися до свого внутрішнього джерела сил, виявити стрижневу стійкість і гідно вийти з будь-яких, навіть найскладніших, ситуацій.

Яскравим прикладом того, як жити і не коритися долі, є життя Лесі Українки, яка була тяжко хворою, паралізованою, але до останнього подиху намагалася не піддаватися нещастям. Життєва позиція поетеси знайшла відображення у рядках вірша «Contra spem spero»: «Ні! Я буду крізь сльози сміятись // Серед лиха співати пісні...».

По-друге, не варто забувати, що кожна людина сама обирає собі долю. Звісно, можна просто плисти за течією, насолоджуючись випадковими радощами і нарікаючи на несправедливість долі у скруті. Але людина здатна йти супротив обставин, які її не влаштовують, відстоювати своє щастя, боротися за свою правду.

Так, наприклад, Григорій Многогрішний, герой роману Івана Багряного «Тигролови», аби не коритися жорстокій і несправедливій долі, тікає з потяга. Шансів на порятунок майже немає, але Григорій виживає, а за мужність доля дарує йому кохання і свободу.

Отже, не варто коритися долі, адже вона великою мірою залежить від самої людини. Гартуючи волю, працездатність, терпіння, людина йде до успіху, будуючи повноцінне життя та яскраве майбутнє.